

NORGES HØYESTERETT

Den 19. januar 2024 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Matheson, Falch og Østensen Berglund i

HR-2024-148-U, (sak nr. 24-000672STR-HRET), straffesak, anke over dom:

Påtalemyndigheten

mot

A

(advokat Evelyn Akinyi Egeli)

avsagt slik

D O M :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens domfellelse for grov ~~kroppskrenkelse~~ *kroppsskade, nærmere bestemt lagmannsrettens vurdering av at domfelte ikke hadde drapsforsett.
- (2) A, født 00.00.2002, ble tiltalt for overtredelse av straffeloven § 275 jf. § 16 (forsøk på drap). Grunnlaget i tiltalebeslutningen er beskrevet slik:

«Natt til torsdag 20. april 2023 i X sentrum stakk kan B fem ganger i ryggen med en morakniv. Knivstikkene førte bl.a til punktering av høyre lunge, en stor blødning i høyre brysthule samt brudd i ribbein. B døde ikke av skadene idet han kort tid etter hendelsen ble tatt under medisinsk behandling ved Y sykehus og Z Hospital.»
- (3) Møre og Romsdal tingrett avsa 7. september 2023 dom med slik domsslutning punkt 1:

«A, født 00.00.2002, dømmes for overtredelse av straffeloven § 275, jfr § 16 til fengsel i 5 år og 6 måneder som en fellesdom med forelegg fra Politimesteren i Møre og Romsdal vedtatt 21. april 2023, jfr straffeloven § 82.

Han tilkommer 142 dager i varetektsfradrag, jfr straffeloven § 83.»
- (4) Han ble i tillegg dømt til å tåle inndragning av kniven og til å betale erstatning og oppreisning til den fornærmede.
- (5) A anket til Frostating lagmannsrett. Anken gjaldt bevisvurderingen under skyldspørsmålet, subsidiært straffutmålingen. Lagmannsretten fremmet anken til behandling.

- (6) Frostating lagmannsrett avsa 11. desember 2023 dom med slik domsslutning:

«A, født 00.00.2002 dømmes for overtredelse av straffeloven § 274, jf. § 273 til fengsel i 3 – tre – år som en fellesdom med forelegg fra Politimesteren i Møre og Romsdal vedtatt 21. april 2023, jf. straffeloven § 82.

I straffen gjøres fradrag for 237 – tohundreogtrettisju – dager for utholdt varetekt, jf. straffeloven § 83.»

- (7) Av lagmannsrettens dom fremkommer under henvisning til tingrettens avgjørelse at det er «bevist utover enhver rimelig tvil at fornærmede ville avgått ved døden uten den medisinske hjelpen han fikk kort tid etter knivstikkene. Tiltaltes knivstikk var objektivt sett dødelig». Fra den sakkyndiges forklaring er gjengitt at hensett til blodtapet gjennom indre blødninger «var døden nært forestående, ikke mer enn 1 time, ved innleggelsen». Dommen er avsagt under dissens, idet tre av meddommerne mente A skulle dømmes for drapsforsøk.
- (8) *Påtalemyndigheten* har anket til Høyesterett. Det anføres at lagmannsrettens vurdering av om A hadde drapsforsett er uklar eller mangelfull og etterlater tvil om loven er riktig anvendt.
- (9) A har anført at lagmannsrettens flertall har gjort en forsvarlig og begrunnet vurdering av om det forelå drapsforsett. Domsgrunnene er ikke mangelfulle.
- (10) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at anke til Høyesterett ikke kan fremmes uten samtykke fra ankeutvalget. Dersom ankeutvalget enstemmig finner det klart at lagmannsrettens dom helt eller delvis bør oppheves, kan anken avgjøres uten ankeforhandling, jf. straffeprosessloven § 323 tredje ledd bokstav a.
- (11) Det er i denne saken spørsmål om tiltalte har hatt såkalt sannsynlighetsforsett. Straffeloven § 22 første ledd bokstav b definerer det slik:

«Forsett foreligger når noen begår en handling som dekker gjerningsbeskrivelsen i et straffebud [...] med bevissthet om at handlingen sikkert eller mest sannsynlig dekker gjerningsbeskrivelsen.»

- (12) Det følger av rettspraksis, forarbeidene til straffeloven og juridisk teori at en «klar oppfatning», også omtalt som «sløret» forsett, kan være tilstrekkelig til at det strafferettslige kravet til forsett er oppfylt, jf. HR-2022-1323-A avsnitt 15 med videre henvisninger.
- (13) Lagmannsretten er kommet til at det ikke er bevist utover enhver rimelig tvil at A har utvist drapsforsett etter denne standarden. Om dette vil utvalget bemerke:
- (14) En samlet lagmannsrett har ved vurderingen av tiltaltes forsett korrekt tatt utgangspunkt i HR-2022-1323-A avsnitt 27. Der heter det at
- «... selv om gjerningspersonen ikke har hatt en aktiv tanke om handlingen eller følgene av den, er forsettskravet i straffeloven § 22 første ledd bokstav b likevel oppfylt dersom vedkommende hadde kunnskap som dekker gjerningsbeskrivelsen i det aktuelle straffebudet – altså selv om kunnskapen bare var passiv på handlingstidspunktet. Dersom gjerningspersonen ikke tilstår å ha hatt forsett eller ikke husker hva han eller hun tenkte på handlingstiden, må bevisvurderingen særlig bygge på de ytre omstendigheter og

alminnelige erfaringssetninger. De vanlige strafferettslige beviskravene gjelder for vurderingen av om den nødvendige kunnskapen forelå hos denne gjerningspersonen».

- (15) Videre har lagmannsretten gjengitt hva som er uttalt i samme dom om hvilke erfaringssetninger som kan tillegges gjerningspersonen ved forsettsvurderingen. I avsnitt 26 heter det:

«For enkelte helt alminnelige erfaringssetninger vil det nok være slik at det uten videre fremstår som klart at en normalt utrustet person hadde denne kunnskapen. Som fremhevet av Høyesterett i HR-2021-1207-A avsnitt 30, er det imidlertid grunn til å utvise forsiktighet ved en slik vurdering – de strenge beviskravene i strafferetten kommer til anvendelse også her. Det gjelder for begge ledd i vurderingen.»

- (16) Om det faktiske hendelsesforløpet har en samlet lagmannsrett lagt til grunn at A stakk B i ryggen fem ganger. Fire av stikkene traff i øvre høyre del av ryggen, mens det femte stikket traff noe lengre ned på venstre side. Lagmannsretten er overbevist om at det ved to av stikkene ble brukt noe mer styrke enn ved de tre øvrige, og at dette særlig gjelder det ene som resulterte i sammenfalt lunge og brudd på et ribbein. Av dommen fremgår at dette var det første stikket, og at A merket at dette stikket stakk dypere enn de øvrige. Det er også lagt til grunn at knivstikkene ble påført i løpet av noen få sekunder.

- (17) Lagmannsrettens flertall «mener på generelt grunnlag at det ikke kan anses som en alminnelige erfaringssetning at stikk i øvre del av ryggen med sannsynlighet vil lede til død». Videre har flertallet lagt til grunn As forklaring om at han ikke ville stikke B i hode, hals eller hjerte, og at han ikke var klar over at man kunne få livstruende skader ved å stikke i øvre del av ryggen. Flertallet viser til at det «derfor i vurderingen av om forsettskravet er oppfylt [har] bygd på de ytre omstendigheter».

- (18) Om As forsett uttales så:

«Det er ingen tvil om at bruk av kniv i slagsmål har et stort skadepotensiale. Dette forsterkes ved at A stakk fem ganger. Når flertallet likevel har kommet til at han ikke har utvist drapsforsett, er det lagt vekt på at det hele gikk veldig raskt. Kniven han benyttet, var ikke av de lengste, men en 21 cm lang Morakniv med ca. 8,5 cm langt blad. A stakk B i ryggen, noe som ifølge overlege C er mindre risikabelt enn å stikke på forsiden av kroppen. Ryggsoylene beskytter de indre organene. Flertallet har videre lagt vekt på at det kun var det ene stikket som resulterte i livstruende skader. I og med at det skjedde så raskt, er det ingenting som tilsier at A var seg bevisst at dette stikket med sannsynlighet ville lede til de skadene som ble påført. Flertallet viser videre til As forklaring om at han brukte mindre kraft på de øvrige stikkene da han kjente at det første stikket stakk dypt, noe som også tilsier at han ikke hadde noe drapsforsett.

Det er heller ikke noe ved omstendighetene etter knivstikkene som etter flertallets syn tilsier at A har handlet med drapsforsett. Han var redd og sprang bort fra stedet med B etter seg. Han var ikke klar over at B var livstruende skadet. Heller ikke vitnene på stedet fikk med seg at B var livstruende skadet.»

- (19) Høyesteretts ankeutvalg peker på at det av HR-2022-1323-A avsnitt 33 fremgår at lagmannsretten må ta stilling til «om det konkrete knivstikket var slik» at det ut fra allmenne erfaringssetninger ville fremstå som mest sannsynlig at knivstikket ville ha dødsfølge, og til om tiltalte i så fall likevel ikke hadde slik kunnskap, jf. også dommens avsnitt 25.

- (20) Dette innebærer at lagmannsretten, ved fastleggingen av om det her eksisterer en allmenn erfaringssetning, måtte ta utgangspunkt i de aktuelle stikkene, med den kraft og på de stedene på kroppen de ble påført. Spørsmålet er om det er en allmenn erfaringssetting at *slike* stikk med sannsynlighet vil lede til død.
- (21) Når lagmannsretten skriver at den «på generelt grunnlag» mener at det ikke kan anses som en alminnelige erfaringssetning at «stikk i øvre del av ryggen» med sannsynlighet vil lede til død, etterlates etter ankeutvalgets syn en usikkerhet om det her er gjort en vurdering med utgangspunkt i de *konkrete* stikkene, og derved om lovanvendelsen er riktig. Denne usikkerheten svekkes ikke av det lagmannsretten sier ved vurderingen av de ytre omstendighetene, slik dette er sitert over.
- (22) Ankeutvalget finner det på denne bakgrunn klart at domsgrunnene inneholder slike feil som fører til at dommen må oppheves. I hvilken utstrekning det også er nødvendig å gjenta ankeforhandlingen, må lagmannsretten vurdere.
- (23) Avgjørelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Lagmannsrettens dom oppheves.

Ingvald Falch
(sign.)

Wilhelm Matheson
(sign.)

Cecilie Østensen Berglund
(sign.)

Rettet 31. januar 2024 i medhold av straffeprosessloven § 44.

Wilhelm Matheson
(sign.)